

[illegible]

[illegible][illegible]

אני לא יודע, ואולי כן! כלומר אם תזכור את המילה
היא, אז היא לא תהיה חלק מהמילה הזו.
אם כי היא לא תהיה חלק מהמילה הזו.

התשובה היא: כן, יש להבחין בין שני סוגים של תלות. תלות פורמלית, שבה התלות היא רק שם, ויש להבחין בין תלות פורמלית לתלות אמיתית. תלות אמיתית היא תלות שבה התלות היא באמת, ויש להבחין בין תלות אמיתית לתלות פורמלית.

אין אונזערע אידן איז א גרויסע
הערץ פאר אים. און איר זענט
איר זענט איר זענט איר זענט
איר זענט איר זענט איר זענט
איר זענט איר זענט איר זענט

א"ל א' שניא מ'ל, א"י ה"ז, ז'מ"א
מ'ל, א"ל א' שניא מ'ל, א"י ה"ז, ז'מ"א

אחד הספרים המצויינים של ברקוביץ "הראשונים כבני=אדם". נמנע ברקוביץ מן המליצה ולא כינה את הראשונים באריות ובנשרים ולא בהרים ובאילנות הגבוהים וכיוצא בזה איתני עולם, אלא כינה אותם בבני=אדם, להגיד גדולתם: בני=אדם הראויים לשמש, אנשים למופת.

היה הזמן זמן ~~ההמשכה~~ ^{בין השמשות} החיים נחערערו בחוץ ובפנים. בחוץ ערב ~~העולם~~ מהפכה, המולה ואנדרלמוסיה מכאן, מאסרים, סיביר ותליות מכאן. בפנים פרעות ועוני, פריקת=עול, ביטול חורה ועזובת ~~א~~ בית=המדרש. שיממון. חלל ריק ופרשת=דרכים: - לאן?

אותה שעה, מתוך החלל הריק, כעולם זה שנברא מתוך התוהו ובוהו, נבראו שתי הספרות שלנו: העברית החדשה והספרות באידיש. ^{ההיסטוריה כאן} ~~ההיסטוריה כאן~~ נסים, עלתה חבורה של משוררים וסופרים המהוגנים לעשות בהם שליחות העם.

הראש וראשון שבהם מנדלי מוכר=ספרים. הוא הקדים לכולם במניין ובניין. הוא ראשון שהתחיל מדבר כלשון בני=אדם ושינה את פני הספרות ועשה ברכה. ~~ההיסטוריה כאן~~ אילמלא שטח מנדלי לא היה ביאליק למה שהיה, אלא היה משנה=משורר ליל"ג, ולא היה טשרניחובסקי מגיע לכתוב את האידיליות שלו, ושם היינו מדברים כיום עברית בלשון ההשכלה ושם לא היינו מדברים עברית כלל. אחריו בא ביאליק שהעדיף את מנדלי יותר מכבודו ויותר מכבוד כל בני=דורו. ביאליק שהמשיך על=פי דרכו ולפי מה שהוא דורו את עבודת מנדלי לחקנה העם, ביאליק בכל גאונו וגדלו, שהרעיש את הלבבות וניער את העם מאדישותו ומבוכתו ונתקבל על דעת כל העם, ונתאהב אהבת נפש לכל העם, ועדיין זכותו עומדת לו ואהוב כל בית=ישראל עד היום הזה. מכל סופרי ישראל כולם הוא לבד. עמו אחד=העם שהלך כעמנו אש לפני העם, טשרניחובסקי, שניאור, ברדיצ'בסקי.

אז נוצרה הספרות העברית החדשה, ספרות שיש בה ממש, שכולה בניין, כולה לצורך הדור וצרכי העם מוטלים עליה.

זו הייתה לא יצירת ספרות בלבד אלא עוד נצחון הרוח על התוהו, כוח הבניין על ההרס, גדירת פרצות וסלילת דרך אל עתיד נעלם וקיים.

לא היו בה זרמים ספרותיים, לא אמנות לשם אמנות לעדן עצמם בהם אברכים ספרותיים, אלא היו בה אישים, בני-עלי, אנשי-מעשה, שאף=על=פי אין אמנותם דומה זה לזה, נצטרפו אלו עם אלו לפעולה גדולה אחת שהיא כולה אמנות ולמעלה מזה. וכשם שלא היו בה דיקדוקי אמנות לשמה כך לא היו בה ~~עצמות~~ כוונות פוליטיות מסוימות, אלא עצם קיומה היתה פוליטיקה מכוונת, מחנכת, מעשה-יצירה שנחמזג עם מסכת החיים, ויותר מששימשה בכואה למציאות עשתה פנים למציאות.

נמצאה המציאות מהלכת אחר מידותיה של ספרות - זה אחד מפלאי הדור ובזה תקנתו של הדור.

המציאות נשתנתה, נתמלאה חוכן ועניין, רצונות, מאווים, חלומות ומעשים.

אז נוצרה האינטליגנציה היהודית, נוצרה ההכרה העצמית הלאומית, ונחברו הדרכים, דרכי ציון ודרכי הסוציאליזם היהודי. תולדות הימים פנו פניה חדשה ומהירה.

ברקוביץ נתן חלקו במעשה הדור. הוא היה מבית=מדרשו של מנדלי ושונה ממנו.

היתה התמאטיקה בידו חדשה, שכן פתח ברקוביץ במקום שסיים מנדלי, והיתה לשונו ישרה ונאמנה, מ ד ו י ק ת, כשל מנדלי, אולם בלי הבליטה והחידוד שלו, בלי ~~הרוממות~~ הרוממות שבפשטות השלמה של לשון-חכמים שלו. הייתי אומר בלי החגיגות המאירה שלו, שכן אפילו הקבצנים של מנדלי יש בהם משום כבוד יום-טוב, ולו כבוד יום-טוב האחרון, מה שאין בכל אותם ויניקים ושאר התלושים של ברקוביץ שהם דומים חולין ודיבורם ודרכי דיבורם חולי=חולין. דור דור וסופריו.

הצד השווה שבשניהם: זה כמו זה ראה בעין שעתידים הדברים להשתנות, ~~מ ו כ ר ח י מ~~ להשתנות, וכתבו מה שכתבו כל אחד לפי מה ~~שהוא~~ ולפי מה שהיא שעתו.

הדור ההוא היה דור של עושים ומעשים. ביאליק לא שירים בלבד כתב אלא עוד חיבר את ספר האגדה, זה ספר הדור שנעשה מקור לרבים ללמוד מתוכו דעת הראשונים ולשון בני-אדם, הוציא ספריהם של משוררי ספרד, חיבר ספרים לילדים ולבני-הנעורים,

חירגם וערך. וכן ששרניחובסקי שהגדיל לעשות בחרגומיו מלשונות זרות. כיוצא בהם ברקוביץ, על כל עשרת הכרכים של סיפורים שכתב, עוד היה כל ימיו יגע במלאכה, שערך עתונים הרבה, וזכות הרבים תלוייה בו שתירגם את שלום=עליכם לעברית. זו פרשה בפני עצמה היא.

נקי=דעת היה ואיש=אמונים. רוח אצילות של בני החבורה של אודיסה שרתה עליו עד יומו האחרון. ובעל=זיכרון היה וזכרונותיו רבים. בקול צרוד ובדיבור מתון ההולך לאט, בכובד=ראש ובהומור מאופק, היה מספר מעשי בני דורו, ובת=צחוק האירה אותו מבפנים, מתוך חוכם של הדברים שעברו מן העולם ואינם. בודד היה האיש. חבריו כולם נפטרו לעולמם.

בדד נשאר לאחר מות אשתו. בדד כפליים לאחר מות ביאליק, ובדידות גמורה ירדה עליו לאחר שהלך שניאור.

מפעם לפעם הייתי מטלפן לו לחל=אביב או מזדמן לתוך ביתו. הייתי שואלו:

- מי בא אצלך, ברקוביץ? את מי אתה רואה?

- את מי אתה רוצה שאראה? - היה משיב בתמיהה. - הרי כולם מתו...

הם באו אליו בחלום לילה.

- שניאור בא לעתים קרובות. - היה אומר.

עצוב היה. בשנותיו האחרונות לא ראיתיו צוחק, אלא מחייך בלבד, מחייך חייך

של ילדות.

וכך בספר "פרקי ילדות" השלים את ~~הסיפור~~ חיייו.